

İLKÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ-SPOR FORMASYONLARI VE BU DURUMUN ÖĞRENCİLERE YANSIMASI

*Okt. Yavuz TANYERİ

The formations of the primary school teachers in the physical education and sports and the reflection of this on the students.

ÖZET

Araştırma ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sporla ilgili olup olmadıklarının ve bu durumun öğrenim kurumlarında ki öğrencilere nasıl yansıdığını tesbit amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla sınıf öğretmeni yetiştiren okullarda verilen beden ve spor eğitiminin ne derecede verimli olduğunu tesbit için ders programları incelenmiş, bu programlar Avrupa'da aynı amaçlı eğitim kurumlarının programları ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca öğretmenlere anket uygulanarak değerlendirilmiştir. Bu sonuçlar tablolar halinde sunularak tartışılmıştır.

SUMMARY

This study was carried out to determine whether or not the teachers who serve in the primary schools are interested in sports and the effects of this situation on the students. For this purpose, the curriculum of the schools for class teachers were examined and compared with those of the similar educational institutions in Europa. In addition, a questionnaire was conducted for the teachers. The results were given in tables and discussed.

Sınıf Öğretmenlerinin Beden eğitimi ve Spor Formasyonları

1924 yılına kadar öğretmen yetiştiren "İptidai Darülmuallimat"ların programlarına baktığımızda; beş yıl süreli eğitimi veren bu okullarda "Terbiye-i Bedeniye" adıyla verilen derslerin yine beş yıl süreyle alındığı.(2:s.43) Bu derslerin uygulamasında ise Selim Sırrı Tarcan tarafından neşredilmiş olan Terbiye-i Bedeniye kitabının takip edildiği, yine ayrıca bu okulların beden eğitimi öğretmenlerinin bir çoğununda yabancı uyruklu olduğudur.

1927-1928 yılında açılan ve ilköğretim öğretmeni yetiştiren Köy Öğretmen Okulları'nın programlarına baktığımızda; bu okullarda beden eğitimi ile ilgili derslerin verilmediğini görmekteyiz. (3.s.67)

1931 yılında faaliyet gösteren ve beş yıl süreli eğitim veren "Muallim Mektepleri"nin programını incelediğimizde beden eğitimi dersinin "Cimnastik" adıyla beş yıl boyunca ve haftada 2 saat olarak yürütüldüğünü görmekteyiz.

1937 yılında faaliyet gösteren ve üç yıl süreli eğitim veren "İlk öğretmen Okulları"nın programına baktığımızda; beden eğitimi derslerinin "cimnastik" adı altında üç yıl boyunca haftada 1 saat olarak verildiğini görmekteyiz. Beden eğitimi dersleri İlk kez bu okullarda branş öğretmenleri tarafından verilmiştir. Çünkü Türkiye Cumhuriyetin de ilk kez beden eğitimi öğretmeni yetiştiren Gazi Terbiye Enstitüsünün Beden Eğitimi Bölümü mezunlarını vermiştir. (1.s.61)

1943 tarihinde faaliyette olan Köy Enstitülerinin müfredat programına baktığımızda beden eğitimi dersinin “ Beden eğitim ve Ulusal Oyunlar” adı altında-kültür grubu dersleri içerisinde 114 hafta ders yaptıkları görülmektedir. Yine bu okullarda da Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar adlı dersler branş öğretmenlerince yürütülmekteydi. Bugün ülkemizdeki köylerin beden eğitimi ve sporla ya da müzik gibi aktivitelerle tanışmalarında bu okulların mezunlarının büyük katkıları olmuştur.

1979-1980 yıllarına kadar faaliyette olan ve İlköğretim öğretmeni yetiştiren 2 Yıllık Eğitim Enstitülerinin ders programlarına baktığımızda beden eğitimi dersinin “beden eğitimi-oyun eğitimi“ adı altında üç yarıyıl olarak verildiği görülmektedir.

Mevcut Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinin Beden Eğitimi ve Spor Formasyonları

Beden eğitimi ve spor alanında öğretim kurumlarında ders verebilmek için okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim gibi kurumların beden eğitimi ve spor dersleri ile okul içi ve okul dışı etkinliklere ait eğitim, öğretim, yönetim ve yönlendirme görevlerini yerine getirebilecek bir özel ihtisasa sahibi olmak gerekmektedir.

Ülkemizdeki ilköğretim okullarının büyük bir çoğunluğunda beden eğitimi dersi sınıf öğretmenlerince yürütülmektedir. Sınıf öğretmenleri ise mezun oldukları okullar itibari ile halihazırdaki dört yıllık sınıf öğretmenliği lisans eğitimleri sırasında aşağıdaki dersi almaktadırlar:

Mevcut Sınıf Öğretmenliği müfredat programlarına göre alınan dersler yukarıda gösterilmektedir. 1997 yılından itibaren Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri bünyesine alınarak 4 yılla çıkarılan bu okullarda öğretim 8 yarı yıldır. Beden eğitimi, spor ve oyun eğitimiyle ilgili olarak verilen dersler üç yarı yılda verilmektedir. İlginç olan ise bu derslerin tümünün uygulamalı değil de teorik olarak verilmesidir. Halbuki bu öğretmen adayları göreve başladıklarında, ilköğretim okullarımızda spor alanlarının eksik olması nedeniyle derslerin büyük bir kısmını okul bahçesi ve kantini gibi yerlerde pratik-uygulamalı olarak vereceği de açıktır. Spor alanları olsa dahi bu derslerin büyük bir kısmının uygulamalı olarak verilmesi gerekmektedir. Ayrıca diğer bir problemde ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmeni açığının kapatılması amacıyla, diğer meslek gruplarından sınıf öğretmeni olarak atanmaların büyük bir kısmının ise, sadece ilköğretim ve lise yıllarında görmüş olduğu beden eğitimi ve spor bilgileriyle bu dersleri yürütmeye çalıştıklarıdır.

Avusturya Cumhuriyeti'nde İlköğretim öğretmeni yetiştiren ve 6 yarı yıl boyunca eğitim veren Volksschule'nin müfredat programını incelediğimizde beden eğitimi ve sporla ilgili olarak “Alan dersleri “ adı altında, Beden eğitiminin 5 yarı yıl boyunca 1'er saat olarak verildiği , ayrıca oyun eğitimi adı altında 1 yarıyıllık bir dersinde olduğunu görmekteyiz. (5:s.28) Bu okul beden eğitimi ve oyun eğitimi adıyla verilen bu derslerin dışında “Tamamlayıcı Dersler” grubunda ise yüzme,spor ve beden

eğitimi ve sporda ilk yardımla ilgili iki haftalık kurslar verilmektedir. Bu karşılaştırmadan da anlaşılacağı üzere ülkemizdeki sınıf öğretmenleri ile Avusturya sınıf öğretmenlerinin aldıkları beden ve spor eğitimleri görüleceği gibi, birinde tamamen pratik eğitime dayalı bir sistem varken, ülkemizde ise sadece teorik olarak alınan eğitimin ileride öğretmen olacak kişilerin formasyonlarını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin formasyonları ile ilgili olarak yaptığımız incelemede de görüleceği gibi belli bir niteliğe sahip olmak gerektirmektedir.

Bilimsel anlamda beden eğitim dersini verebilecek niteliklere sahip biri öğretmen olabilmesi için gerekli şartlar:

- 1-Öğrencilerin zihinsel, fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişmelerini kavrayabilme.
- 2-Öğrencilerin Spora ilişkin ilgi ve yeteneklerini belirleyebilme.
- 3-Öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda spora yönlendirebilme.
- 4-Beden eğitimi ve sporda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda becerilerini geliştirecek uygun ortama hazırlayabilme.
- 5-Beden eğitimi ve spor uygulamalarında özel eğitim gerektiren öğrencilere rehberlik edebilme.
- 6-Özel eğitim gerektiren öğrencilere uygun öğrenme- öğretme ortamları düzenleyebilme.
- 7-Beden eğitimi ve spor derslerinin öğretiminde uygun yöntem ve teknikleri kullanabilme.
- 8-Mizah, oyun ve yaratıcı dramayı beden eğitimi ve spor etkinliklerinde uygulayabilme.
- 9-Beden eğitimi ve spor derslerine ilişkin yıllık, ünite ve ders planları hazırlayabilme.
- 10-Beden eğitimi ve spor derslerine ilişkin yıllık, ünite ve ders planlarını uygulayabilme.
- 11-Bireysel ve grup halinde çalışma ve başkalarıyla işbölümü yapabilme.
- 12-Mesleki mevzuatı uygulayabilme.
- 13-Sınıf yönetimi ve organizasyonunu gerçekleştirebilme.
- 14-Öğretmenlik mesleğini benimseyebilme.(6: s.5)

YÖK tarafından hazırlanan yukarıdaki taslakta da görüleceği gibi beden eğitimi ve spora ilgili ders verebilmenin koşulları tespit edilmiştir. Sıralanan bu maddelerin yerine getirilmesi halinde bu işin mümkün olduğu öngörülmektedir. Ancak mevcut sistemle alınan yetersiz eğitimle bu görevlerin yerine getirilmesinin mümkün olmadığı inancındayız.

Araştırmanın Evreni, Örneklem Modeli ve Uygulanışı:

Araştırma evrenini,1998-1999 öğretim yılında Aksaray, Denizli, Erzurum ve Mersin illerinde rasgele seçilen 34 ilköğretim okulunda görev yapan 68 Yönetici, 218 öğretmen uygulanan anket oluşturmaktadır.

Sayıtlar:

1- Yönetici ve öğretmenler, hazırlanan anketi cevaplandırırken gerçek uygulamaları ve görüşleri yansıtmışlardır.

Hazırlanan anket formlarının kapsam geçerliliğinde başvurulan uzmanların düşünceleri “yeterli”dir.

Anketin Değerlendirmesi:

Tablo 1. Öğretmenlerin sporla ilgileri.

Sporcu Olan	f	%
Evet	54	26.47
Hayır	150	73.53
Toplam	204	100.00

Tablo.1'de öğretmenlerin daha önce bir spor dalı ile ilgilenip ilgilenmedikleri araştırılmıştır. Bulgulara göre öğretmenlerden daha önce bir spor dalı ile ilgilenmiş olanların (%26.47) sayısının az oluşu dikkat çekicidir.

Tablo 2. Öğretmenlerin spor branşları.

Branşı	f	%
Futbol	38	70,37
Güreş	12	22,22
Atletizm	4	7,41
Toplam	54	100.00

Tablo 2'de cevabı evet olanların, branşları incelenmiştir. Bulgulara göre öğretmenlerin bir kaç branşla sınırlı olarak sporla uğraştıkları tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerden lisanslı sporcuların durumu.

Lisanslı Olan ögr.	f	%
Var	18	8.22
Yok	186	91.18
Toplam	204	100.00

Tablo 3.'te Beden eğitimi dersine katılan öğrencilerden lisanslı sporcu olup, olmadığı araştırılmıştır. Verilere göre beden eğitimi dersine katılan öğrencilerden lisanslı olanların (% 8.22) sayısının az olduğu, buna rağmen sporcu olmayanların (%91.18) oranının çok oluşu dikkat çekicidir. Halbuki beden eğitimi dersi bir anlamda sporculuğun alt yapısını teşkil etmek amacı taşımaktadır. Ayrıca bu soruyla bağlantılı olarak lisanslı sporcu sayısı sorulmuştur. Verilen cevaplarda sayının 26 gibi küçük bir oran teşkil ettiği görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

1-Öğretmenlerin mesleki kıdemleriyle derse(spora) bakış açıları arasındaki ilişki analiz edilmiş $X^2H:8.904$ olduğundan anlamlılık bulunamamıştır.

2-Öğretmenlerin sporla ilgilerinin olup olmadığı ile ilgili araştırmada; bir spor dalı ile ilgili olanların %26 gibi düşük bir oran teşkil ettiği görülmüştür. Bunların bir çoğunun da sevgiye dayalı aktif olmayan sporculuk olduğu anlaşılmaktadır.

3-Sınıf öğretmeni yetiştiren fakülte ve yüksekokullarda oyun ve beden eğitimi adıyla verilen derslerin ciddi bir şekilde uygulanmadığı, bu dersi veren öğretim

elemanlarından beden ve spor eğitimi almamış olanların bulunduğu,

4-Öğrencilerden lisanslı sporcu olanların % 8 gibi düşük bir oran olması,dersin spora yönlendirmede yeterli olmadığını ortaya koymaktadır.

5-Olimpik düzeyde etkinliklere katılan sporcuların "ilköğretim programlarından etkilendikleri" bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Ancak ülkemizde bu kademede yeterli beden ve spor eğitimi verilemediğinden bu seviyedeki yarışmalarda istenilen düzeyde sonuç alınmadığı gibi, eğitimin bu kademesinde spora yönlendirmenin de yeterli olmadığı ankete verilen cevaplardan ortaya anlaşılmaktadır.

6-Ülkemizde ilköğretim okullarında beden ve spor eğitimi alanları yetersiz olduğu ve hava şartlarının da bu durumu olumsuz yönde etkilediği anketimizde ortaya çıkmıştır.

7-Malzeme yetersizliğinin var olan benzer araçlarla bile giderilmediği, örneğin turmanma parmaklığı yerine okul bahçesindeki ağaçların bile kullanılmadığı,

8-“Sınıf cimmastiği” anlayışının uygulanmadığı,

9-Bütün ilköğretim öğretmenlerinin beden eğitimi ve sporla ilgili hizmetiçi eğitim kursundan geçirilmeleri gerektiği inancındayız.

KAYNAKLAR:

- 1- Akyüz, Yahya. Türk Eğitim Tarihi, Ankara, 1989.
- 2- Alpman, Cemal. Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyu Gelişimi, MEB Yayınları, İstanbul,1972.
- 3- Arseven, Ali. Alan Araştırma Yöntemi, İstanbul,1993.
- 4 Arun, Engin. Atatürkçülük Savaşımızda Ulusal Eğitim ve İslamda Atatürkçülük, AKD Yayınları, No: 26, Ankara, 1973.
- 5- Education National Report. Spain, Madrid, 1994.
- 6- Günışık, Ertuğrul. İlkokullarda Beden Eğitimi, Başbakanlık Basımevi, Ankara,1973.
- 7- YÖK. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programı, Ankara,1996.